

Oko prawe: ostrość wzroku 1,0, przedni i tylny odcinek bez odchyłań od stanu prawidłowego. Podawanie 0,1% dexamethasonu do oka lewego zmniejszono do dwóch razy dziennie.

Ryc. 2. Fotografia oka w miesiąc po zabiegu. Gałka oczna spokojna. Spojówka gałkowa bez objawów infekcji. Rozszerzone naczynia nadtwardówkowe w dolnej części na godz. 7—9. Rogówka gładka, lśniąca i przezroczysta z widocznymi szwami rogówkowo-twardówkowymi. Komora przednia głęboka.

Ostrość wzroku oka lewego (z przeszczepem) poprawiała się systematycznie i w trzy miesiące po zabiegu wynosiła 1,0 z korekcją +10,0 D sph. Oko spokojne, rogówka w stanie nie odbiegającym od normy. Naczynia nadtwardówki nieco rozszerzone od strony dolnej i nosowej. Komora przednia głęboka, czysta. Kąt przesączania otwarty, szeroki. Brak soczewki. Szkliska poza poziomem tęczy, dno oka w normie. Usunięto większość szwów rogówkowo-twardówkowych. Leczenie supresyjne kontynuowano do roku czasu od zabiegu, podając przez następne dwa miesiące co drugi dzień, a następnie 1X w tygodniu krople 0,1% dexamethasonu.

OMÓWIENIE

Przypadek rozpadu rogówki w przebiegu ostrej infekcji bakteryjnej, w tym przypadku rzęzączkowej, wskazuje na wysoce proteolityczne własności bakterii oraz toksyczny proces powodujący gwałtowną martwicę rogówki. Opóźnienie właściwego leczenia o 5 dni spowodowało masywny rozwój bakterii, a fakt, że rogówka oka została zaatakowana i praktycznie zniszczona w ciągu 7 dni od początku infekcji świadczy o wybitnej złośliwości szczepu. Operację przeszczepienia rogówki w tym przypadku należy traktować jako jedyną możliwą drogę uratowania oka. Dlatego wbrew zasadom przeszczepów rogówkowych, nie operowano na oku spokojnym, lecz w warunkach ostrej infekcji bakteryjnej. Podejście infekcji wewnątrzgałkowej potwierdziły wyniki posiewu z ciała szklatego. Jednakże koncentracja bakterii w przedniej części ciała szklatego była znacząco mniejsza niż w badaniach ze spojówki. Należy uważać, że natychmiastowe podanie cefazolinu do ciała szklatego osłoniło siatkówkę i prawdopodobnie zapobiegło jej martwicy jaka mogła nastąpić w wyniku infekcji. W czasie samego zabiegu istotną trudność stanowiła pozycja soczewki powyżej rąbka rogówki przy napięciu tęczy. W warunkach jakie istniały przeszczep rogówki był technicznie niemożliwy do wykonania. Nacięcia zwalniające (relaksacyjne) promieniste tęczy i usunięcie soczewki oraz witektoomia przednia umożliwiały nietypowy, pełny przeszczep rogówki od rąbka do rąbka. Przebieg pooperacyjny był więcej niż zadowolający, biorąc pod uwagę ciężkość infekcji bakteryjnej jak również nietypową wielkość przeszczepu. W przebiegu gojenia pooperacyjnego z pewnością grał rolę młody wiek pacjenta i jego dobry stan ogólny. Na podkreślenie zasługuje brak niezborności pooperacyjnej w tak dużym przeszczepie oraz bardzo dobry wynik rehabilitacji wzroku.

Praca wpłynęła: 16.06.1992 (nr 5869).

W poprzednich doniesieniach^{4,7} omówiliśmy szczegóły związane z techniką pobierania materiału i doborem antygenowym oraz przedstawiliśmy dane z piśmiennictwa dotyczące tego zagadnienia^{1-3, 5-11}. Oznaczenie antygenów zgodności tkankowej oraz dobór dawcy i biorcy było wykonywane w Instytucie Transplantologii Akademii Medycznej w Warszawie kierowanym przez prof. *Mieczysława Lao*. Materiał pobierano w ramach wielonarządowych pobrań przy współpracy z zespołem przeszczepów nerek kierowanym przez doc. *Jacka Szmida* z Akademii Medycznej w Warszawie.

Od października 1988 do listopada 1991 roku wykonaliśmy 18 przeszczepów rogówki z doborem antygenowym. We wszystkich przypadkach były to bielma wysokiego ryzyka, w 11 — najwyższego ryzyka, czyli re-

Tabela I

n	Oparzenia					
	chemiczne				termiczne	inne
	Ca(OH) ₂	NaOH	H ₂ SO ₄	inne		
5	1	1	2	1	1	

Tabela II

Odrzucenie poprzedniego przeszczepu z przyczyn		
immunologicznych	nieimmunologicznych	innych
4	4	3

Tabela III. Retransplantacje wykonane z powodu zmętnienia ostatniego przeszczepu z przyczyn immunologicznych

Chory	Retransplantacja	Czas obserw. (mies.)	Ostrość wzroku		Stan płatka	Uwagi
			przed	obecnie		
P.K.	1	34	p.św.	p.św.	pp	ch. przeszczepu uveitis odw. siatkówki
M.R.	1	17	lppo	5/7	p	
K.J.	3	41	rrpo	5/50	pp	V po oper. = 5/6 w 6 miesiącu — ch. przeszczepu z usunięciem zaćmy
C.T.	4	6	rrpo	5/16 cc + 10 D sph	p	

Tabela IV. Retransplantacje wykonane z powodu zmętnienia ostatniego przeszczepu z przyczyn nieimmunologicznych

Chory	Retransplantacja	Czas obserw. (mies.)	Ostrość wzroku		Stan płatka	Uwagi
			przed	obecnie		
B.K.	2	35	lppo	5/25 cc + 10 D sph	pp	stopniowe zwyrodnienie, przeszczepów, usunięcie zaćmy
K.K.	4	30	lppo	1/40	cz	stopniowe zwyrodnienie, przeszczepów
G.Z.	4	17	rrpo	5/25	pp	stopniowe zwyrodnienie, przeszczepów
C.M.	2	35	rrpo	5/25 cc + 10 D sph	pp	stopniowe zwyrodnienie, przeszczepów, usunięcie zaćmy

transplantacje. Wszyscy pacjenci byli mężczyznami w wieku od 35 do 77 lat (średnio 45). Czas obserwacji wynosił od 6 do 42 miesięcy (średnio 30). Pierwotne przyczyny bielma przedstawia tab. I, przyczyny retransplantacji tab. II, podział na grupy przyczynowe retransplantacji tab. III, IV i V.

Z Kliniki Okulistycznej II Wydziału Lekarskiego AM w Warszawie, kierownik: prof. dr med. *Jerzy Szaflik*

Reprint requests to: Dr hab. med. *Ewa Iwaszkiewicz*, ul. Broniewskiego 11 B m. 41; 01-780 Warszawa, Poland

EWA IWASZKIEWICZ, MAREK CZUBAK
i GRAZYNA MINKIEWICZ

Retransplantacje rogówki z wykorzystaniem materiału dobranego pod względem zgodności czynnika HLA

RETRANSPLANTATION OF THE CORNEA WITH UTILIZATION OF THE MATERIAL SELECTED FROM THE POINT OF VIEW OF CONSISTENCE OF THE HLA FACTOR

Eleven retransplantations of the cornea were performed between October 1988 and October 1991. Utilized was the material selected according to a partial consistency of the HLA factor in 11 men with opacified transplants performed previously without antigen selection in high risk leucoma (in 10 cases after severe eye burns). In 3 patients the transplant was the fifth one, in 1 patient the fourth, in two — the third and in 5 the second one. Favourable results (transparent and semitransparent grafts) were obtained in 8 patients (72.7 p.c.).

HASŁA: fypowanie HLA, retransplantacje rogówki
KEY WORDS: HLA matching, corneal retransplantation

WYNIKI

Najlepsze wyniki uzyskaliśmy w grupie 3 — po przeszczepach warstwowym z pozostałym zmętniałym podłożem — 3 przeszczepy przezroczyste.

Na drugim miejscu — (2 przezroczyste i 2 półprzezroczyste przeszczepy) jest grupa retransplantacji z przyczyn odrzutu immunologicznego.

Najgorsze wyniki uzyskano u chorych, którym poprzednie przeszczepy zmętniały wskutek zwyrodnienia spowodowanych zmniejszonym wydzielaniem łez i urazem mechanicznym, odkładaniem się złogów wapniowych u chorego ze zwyrodnieniem *Salzmana* i zanikowym czuciem rogówkowym.